

Міністерство освіти і науки України

Тернопільський національний економічний університет

Кафедра економічної теорії

Міждисциплінарна курсова робота з Економічної теорії

На тему:

«Ринок вантажних автомобілів в Україні та світі: тип, структура, сучасний стан та перспективи розвитку»

Студента II курсу групи ФАМС-21

Роботецький

Науковий керівник:

д.с-г.н., професор Полікарпова О.С.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ECTS _____

Тернопіль – 2017 р.

План

Вступ

1. Характеристика ринку вантажних автомобілів в національній та світовій економіці
2. Аналіз динаміки та сучасного стану ринку вантажних автомобілів в Україні
3. Перспективи розвитку ринку вантажних автомобілів в Україні та світі

Висновок

Список використаної літератури

Зміст

Вступ.....	4
1. Характеристика ринку вантажних автомобілів, національні та глобальні аспекти.....	5
2. Аналіз динаміки та сучасного стану вантажних автомобілів в Україні...9	
3. Перспективи розвитку ринку вантажних автомобілів в Україні та світі.....	15
Висновки.....	19
Список використаної літератури.....	20

Вступ

Важливість теми зумовлена розвитком економіки України та її багатогалузевої структури. Ринок вантажних автомобілів є досить перспективним для економіки будь-якої країни. Він характеризується достатньо високим рівнем конкуренції, що зумовлена багатьма факторами, зокрема, збільшенням кількості країн, котрі розвивають виробництво даного виду транспорту. Тому для покращення та збільшення виробництва вітчизняних вантажних автомобілів потрібно створити сприятливі умови для вітчизняного автомобілебудування, зменшити можливості ухиленню від оподаткування при ввезенні транспортних засобів з ЄС, забезпечити умови для реалізації вітчизняного конкурентоспроможного виробництва. Розвиток ринку вантажних автомобілів є однією з важливих складових умов сучасних економік для їх повноцінного існування, адже вантажні автомобілі на сучасному етапі є одними мобільних засобів постачання сировини та готової продукції.

Об'єктом дослідження: виступає ринок вантажних автомобілів.

Предмет дослідження: ринок вантажного машинобудування в Україні та світі.

Мета дослідження: дослідити стан сучасного ринку вантажних автомобілів в Україні та світі. Основними завданнями які впливають з мети курсової роботи:

- ознайомитися із структурою ринку вантажних автомобілів;
- ознайомитися з природними і економічними передумовами розвитку підприємств транспортного машинобудування і основними чинниками, які визначають стан економіки транспортного машинобудування;
- охарактеризувати сучасний стан, перспективи розвитку і проблемами ринку вантажних автомобілів.

При написанні даної курсової роботи були використанні матеріали періодичних видань, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених, статистичні дані, а також Інтернет-ресурси.

1. Характеристика ринку вантажних автомобілів, національні та глобальні аспекти

Транспорт – є одною із найголовніших галузей матеріального виробництва, котра забезпечує виробничі та невиробничі потреби господарств у різноманітних видах перевезень. Без транспорту не можна уявити повне забезпечення обміну товарами між регіонами. За призначенням розділяють транспорт загального призначення, особистого користування, внутрішньовиробничий та спеціальний. Транспорт загального користування перевозить людей, різноманітну продукцію, сировину. Внутрішньовиробничий транспорт є частиною промислового транспорту.

Слід зазначити, що в Україні функціонує мережа усіх видів транспорту: автомобільний, залізничний, морський, річковий, озерний, трубопровідний, повітряний. Усі вони тісно пов'язані між собою. Значне місце у автомобільному транспорті займають вантажівки. Автомобільний вид транспорту займає провідне місце для перевезень на короткі дистанції. Україна має сприятливі умови для розвитку вантажного транспорту. У країні діють автомобільні шляхи, через які здійснюються перевезення вантажу у населені пункти. Також діють важливі за призначенням автомобільні шляхи, якими здійснюються міжнародні перевезення: Київ-Львів-Ужгород, Київ-Дніпро, Київ-Одеса. Значення вантажного автомобілебудування важко переоцінити. Його завданням виступає забезпечення комплексної механізації й автоматизації виробництва, постачання народногосподарських галузей новою технікою, задоволення населення сучасними споживчими товарами.

На сьогоднішній день саме автомобільний вид транспорту є найбільш мобільним та практичним, адже здатний здійснювати рух в будь-яких

умовах. Ринок вантажних автомобілів в Україні та світі має досить хороші перспективи розвитку.

Автомобільний транспорт є галуззю матеріального виробництва, яка здійснює транспортування вантажів по автомагістралях. Економічна специфіка цієї сфери економіки дещо своєрідна. Автомобільний транспорт фактично не виробляє матеріальних цінностей.

Він бере участь в процесі виробництва:

- здійснюючи доставку сировини і комплектуючих необхідних для виготовлення певних видів продукції;
- доставляючи готові вироби до споживачів.

Транспортні витрати включають до собівартості готового товару або продукції. У деяких галузях ця величина може досягати 30%. Транспорт є найважливішою ланкою інфраструктури ринку.

Представництво автомобільного транспорту в світі зареєстровано близько 600 мільйонів рухомих одиниць автотранспорту.

З них:

- 86% легкові;
- 13% вантажні;
- 1% пасажирські автобуси.

Частка автомобільних перевезень в загальному грузопотоке
Автомобільний транспорт в більшості країн розвивається швидше інших видів (залізничного, авіа -, морського) і є основним для переміщення вантажів усередині країни і в найближче зарубіжжя.

Основними перевагами автомобільного транспорту є:

- висока адаптивність до ринкових перетворень;

- доставка вантажів в найвіддаленіші регіони;
- можливість доставки вантажів без проміжної перевалки;
- екстрена доставка швидкокопсувних і термінових вантажів за рахунок швидкого переміщення по відмінно обладнаним автодорогам;
- можливість формування ланцюжків поставок продукції;
- транспортування товарів збірними партіями для кількох підприємств малого бізнесу розташованих в одному або суміжних районах;
- перевезення негабаритних вантажів;
- висока гнучкість і маневреність обслуговування техніки;
- 75% вантажів в розвинених країнах світу перевозяться автотранспортом.

У країнах ЄС велика частка (58-60%) вантажоперевезень виконується автотранспортними підприємствами. Для невеликих за протяжністю країн внутрішні перевезення автомобільним транспортом дуже вигідні. Кількість вантажів переміщених із залученням інноваційних технологій набагато перевищує показники транспортувань організованих без впровадження сучасних методик. За 20 останніх років обсяги транспортування вантажів в індустріально розвинених країнах збільшилися на 50%.

Для виходу на світовий ринок транспортних компаній України необхідно удосконалювати екологічність і безпеку вантажного транспорту і покращувати якість доріг.Рішення проблем автотранспортної галузі дозволить поліпшити умови життя в будь-якій країні

Функціонування та розвиток в Україні товарного і транспортного ринків як наслідок діяльності підприємств: транспортно-експедиційних, комерційно-посередницьких, перевізників тощо. Комплексно детермінують тренди ринку транспортних послуг, як об'єкту дослідження динаміки та структури вантажопотоків.

На сьогоднішній день можна виділити двох лідерів серед яких країни виробники грузових автомобілів – це США і Китай. Протягом останніх років сумарний обсяг виробництва цих країн забезпечував близько 1/2 усіх виготовлених у світі транспортних засобів даної категорії. Також слід зазначити, що за останні роки спостерігається значне збільшення попиту на продукцію саме китайського виробника, на фоні чого зменшуються об'єми продаж вантажних автомобілів, виготовлених в США. Не дивлячись на те, що вантажівки американського зразка рахуються надійнішими та комфортнішими, ремонт таких автомобілів потребує багато часу та грошей. Якщо говорити про китайські вантажівки, то вони поступаються американським і європейським по якості і технологіям. Вартість китайських грузових автомобілів на порядок нища ніж вартість американського аналога. У зв'язку з цим варто чекати продовження позитивної динаміки збільшення об'ємів продаж китайського виробника вантажних автомобілів у світ[13].

2. Аналіз динаміки та сучасного стану ринку вантажних автомобілів в Україні

Ринок вантажних автомобілів в цілому за останні роки в Україні почав динамічно зростати. Якщо брати до уваги купівлю грузових машин у 2016 році, за даними асоціації «Укравтопром» було продано 8354 машин (+62%). Лідирує компанія Renault з показником 1684 од. (у 2015 – 1003 од., +68%). На другому місці – Fiat (1044 од.) На третьому місці знаходиться російський ГАЗ – 930 (569 од., +63%) [1]. Починаючи з 2013-2014 років через економічну кризу сектор вантажних перевезень зазнав падіння (на 5,1%). Цей процес прискорився ще за результатами початку 2015 року. Аналізуючи динаміку будівництва вантажних автомобілів за 2011-2015 роки (рис. 1), можна зазначити постійний щорічний спад виробництва. Якщо у 2011 р. виготовлено 3331 вантажівку, то у 2015 р. лише 1741. За 5 років фактично у двічі зменшилось виробництво. Це зумовлено економічною кризою, тимчасовою окупацією Криму та проведенням антитерористичної операції на сході України.

Рис. 1. Динаміка виробництва в Україні вантажних автомобілів [7].

Виробництво вантажних автомобілів та автобусів у 2016 році значно скоротилося у річному вимірі. За травень 2016 року було виготовлено 37 автобусів та 81 вантажівка. Якщо порівнювати з аналогічним періодом за минулий рік, то показник на 22,9% менший у даному сегменті виробництва. Ринок вантажного автомобілебудування є досить перспективним. У першій половині 2016 року найбільша частка експорту вантажівок припала на лютий, а найвищий показник імпорту на квітень. Основну частку експорту вантажівок з України забезпечує КрАЗ. Частка цього заводу у постачанні вантажівок за кордон є ніж за 90% у вартісному вираженні. Найбільшим зовнішнім ринком збуту вантажних автомобілів з України є Єгипет – 82% від усіх експортованих вантажівок. Наступною державою є Таїланд – 5%. Якщо говорити про імпорт вантажних автомобілів в Україну, то лідером поставок в першій половині 2016 року стала «Тойота». На другому місці знаходиться Українська Автомобільна корпорація «АвтоКапітал». І замикаючою компанією лідерів є «Рено». Вантажний транспорт має важливе значення для економіки країн та світу. Якщо брати до уваги галузь автомобілебудування в цілому, то можна стверджувати, що вона має значний вплив на обсяг прямих інвестицій в державу, на її торговельний оборот та рівень державних доходів (табл. 1)

Таблиця 1. Показники грошових оборотів у галузі автомобілебудування в провідних країнах світу, млн. євро 2014 року [5]

**Показники грошових оборотів у галузі автомобілебудування
в провідних країнах світу, млн. євро 2014 року**

Країна	Оборот	Зовнішні інвестиції в країну	Державні доходи (відрахування до держбюджету)
США	425106	30416	64289
Японія	435610	6450	66444
Німеччина	227666	11900	44314
Франція	111901	4196	34000
Китай	86984	5330	н.д.
Іспанія	75104	2740	23212
Корея	62993	2239	16615

Аналізуючи данні у вище наведеній табл. 1 можна помітити, що безумовним лідером за усіма показниками є США. Наступними країнами є Японія, Німеччина та Франція, оборот яких складає відповідно 435,6 млрд євро, 227,6 та 111,9 млрд євро. Також слід відзначити невисокий рівень інвестицій в усіх країнах, за винятком Німеччини та США. Це свідчить про високий рівень технологій котрі розробляються та впроваджуються. В цих країнах найбільші надходження відраховуються до бюджету автомобільної галузі забезпечує в таких країнах, як США, Німеччина, Японія. Слід відмітити позитивну тенденцію у напрямку зростання вантажних перевезень у 2016 році, порівняно з 2015 роком.. Можна побачити у наведених прикладах (табл. 2-3).

Таблиця 2. Вантажні перевезення у січні-березні 2016 [10]

Вантажні перевезення у січні-березні 2016 року

	Вантажооборот		Перевезено вантажів	
	млн.ткм	у % до січня-березня 2016р.	млн.т	у % до січня-березня 2016р.
Транспорт	82375,2	111,9	152,8	108,4
залізничний ²	48009,8	110,6	82,7	105,9
автомобільний	8664,8	110,0	37,0	113,4
водний	996,7	132,0	0,9	90,7
трубопровідний	24652,6	114,7	32,2	110,0
авіаційний	51,3	90,0	0,02	85,8

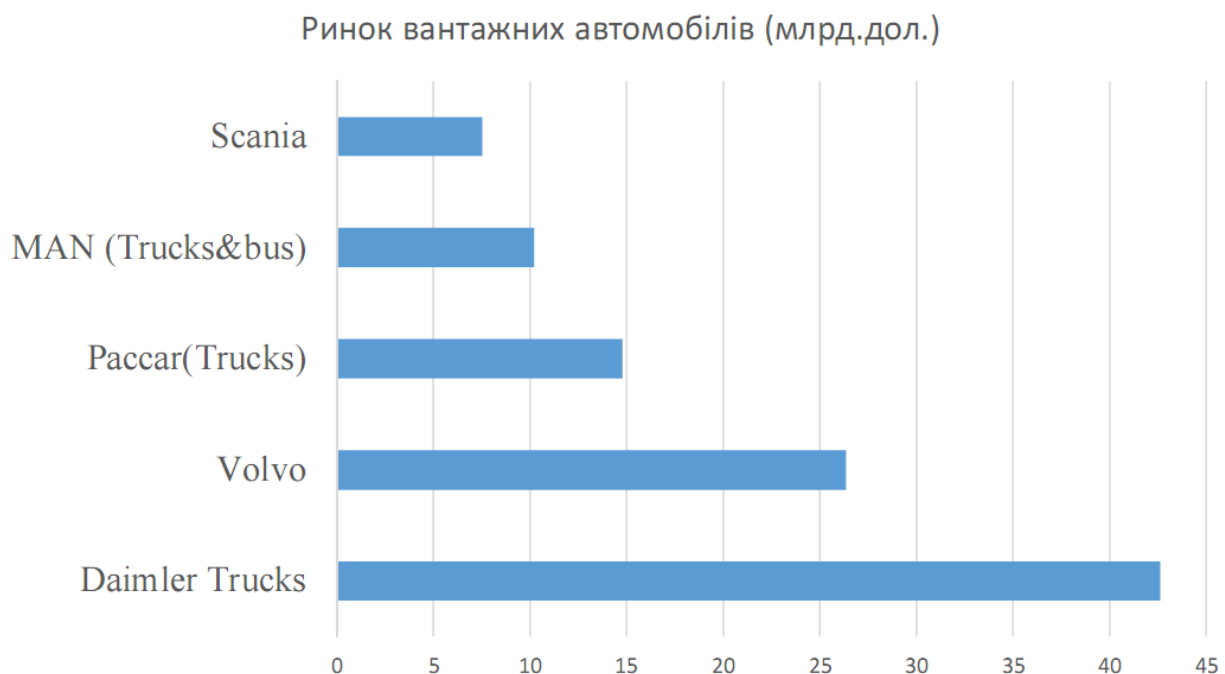
Таблиця 3 Вантажні перевезення у січні-березні 2015 [10]

Вантажні перевезення у січні-березні 2015 року

	Вантажооборот		Перевезено вантажів	
	млн.ткм	у % до січня-березня 2015р.	млн.т	у % до січня-березня 2015р.
Транспорт	72560,4	104,2	140,8	104,1
залізничний ²	42590,4	93,5	78,4	101,7
автомобільний	7757,1	101,0	32,1	102,7
водний	751,5	64,7	1,0	107,5
трубопровідний	21410,0	140,9	29,3	113,0
авіаційний	51,4	94,3	0,02	98,3

Якщо у 2015 році вантажооборот становив 7757,1 млн. ткм , то у січні-березні 2016 року цей показник зріс до рівня 8664,8 млн. ткм. Також зріс показник кількості перевезених вантажів, з 32,1 мільйонів тон у січні-березні 2015 року до 37,0 мільйонів тон 2016 року відповідно. Якщо брати до уваги виробництво вантажівок закордоном, то воно є на високому рівні розвитку і постійно вдосконалюється. Найбільшими виробниками вантажівок в країнах Європейського союзу є: MAN, Scania, які належать концерну Volkswagen, а також Daimler, DAF, Iveco та Volvo.

Рис. 2. Виручка виробників вантажних автомобілів у 2015 році [11]

Як видно з наведеного рисунка, лідером 2015 року є компанія Daimler Trucks яка мала сумарний об'єм виручки, рівний 42,59 млрд. долл. США. Найблищим конкурентом є Daimler-Volvo, який показав результат в 26,32 млрд. долл. США, що на 62% нище аніж у лідера. Об'єм реалізації Daimler Trucks в штучному вираженні склав більше півмільйона проданих вантажних автомобілів за підсумками 2015 року [11].

За підсумками 2015 року найбільшою країною-експортером вантажних автомобілів стала Мексика, котра продала на зовнішній ринок техніки на суму 21,8 млрд. дол. США. На другому місці США з експортом, рівним 12,3 млрд. дол. Третє місце займає Німеччина з показником в 10 млрд. дол. США [12].

Проаналізувавши усе вище сказане, можна лише стверджувати, що сучасний ринок українського вантажного автомобілебудування є на низькому рівні розвитку у порівнянні з такими країнами як Китай, США, Японія, Німеччина. Одним із шляхів для підвищення конкурентноспроможності вітчизняного виробника є зміна модельного ряду із залученнями нових розробок та технологій, переробка маркетингового плану реалізації вантажівок. Для стимулювання виробництва вкрай потрібним є залучення іноземних інвестицій.

3. Перспективи розвитку вантажних автомобілів в Україні та світі

Вантажний транспорт займає вагому частину ринку автомобілів в Україні та світі. Близько 67% перевезень здійснюють вантажівки, які належать різноманітним транспортним організаціям. Економічна криза яка на протязі останніх років досить негативно вплинула на розвиток більшості галузей промисловості. І це в свою чергу негативно позначилось на розвитку автомобільного транспорту. На даний момент існує велика кількість проблем, котрі потребують першочергового вирішення. Існує великий рівень зношеності основних засобів інфраструктури, що призводить до амортизаційних витрат, які гальмують зростання реального ВВП та розвитку вітчизняного виробництва вантажних автомобілів. [8.с.238] Останні роки відстежується значне скорочення виробництва вантажних транспортних засобів в Україні. Дослідивши розвиток ринку вантажного автомобільного транспорту слід зазначити, що:

- автомобільний (вантажний) транспорт є досить молодою та перспективною галуззю для розвитку сучасних країн, яка характеризується великою кількістю послуг у перевезеннях вантажу, що надає підприємствам та організаціям;
- для повноцінного забезпечення виконання успішних перевезень, автомобільний транспорт споживчих кооперацій має різноманітний рухомий склад, який потребує негайного оновлення;
- вантажний автомобільний транспорт є перспективною галуззю, яка має хороші резерви для розвитку та надає послуги як підприємствам, так і суб'єктам підприємницької діяльності та фізичним особам для перевезення вантажів в Україні та за межами держави [9, с.85].

На даний момент, вітчизняне виробництво вантажного автомобілебудування та внесок держави у її розвиток залишається незадовільним.

Основними чинниками які сприяють незадовільному становищі розвитку вантажної автомобільної галузі є:

- 1) незначна підтримка вітчизняного виробника з боку держави;
- 2) недостатня кількість фінансування ;
- 3) недосконалість законів та нормативно-правового регулювання;
- 4) практична відсутність залучень новітніх технологій та неуможливлення використання їх у виробництві;

Отже, для вирішення проблеми у виробництві та наповнення ринку вантажних автомобілів вітчизняного виробника потрібно збільшити залучення світових автоконцернів до виробництва вантажівок в Україні. Внаслідок чого, буде збільшення обсягів зовнішніх торговельних потоків. А також, потрібно збільшення фінансування від держави на поступове розроблення та виробництво власних моделей вантажних автомобілів із залученням новітніх технологій та інвестицій зовні. Це посприє не тільки збільшенню та покращенню українського виробника, а і збільшить кількість нових робочих місць та потребу у кваліфікованих кадрах, що у свою чергу позитивно відіб'ється на стимулюванні економіки України. Також слід відзначити, ще один шлях для наповнення ринку вантажними автомобілями це подальше сприяння великовузлового складання іноземних марок машин із імпортованих комплектуючих. Після проведеного аналізу ринку вантажних автомобілів, стало зрозуміло, що за останні роки світова автомобільна промисловість стала одною із перших та найбільш розвинутих галузей економіки. Ринок вантажних автомобілів України показав себе як нестабільний та не стійкий у період кризи.

Вагомими причинами для розвитку галузі вантажних автомобілів в Україні є:

- 1) мобільність та маневреність обслуговування техніки;
- 2) можливість доставки вантажів у віддалені регіони ;

- 3) 75% усіх вантажів в найрозвинутіших країнах світу транспортується саме вантажівками;
- 4) швидка доставка товару у зазначене місце Також слід посилити увагу на розвиток та удосконалення інструментів врегулювання переміщення товарів через митний кордон України, сприяти подальшому наближенню вітчизняного митного законодавства до європейських та світових стандартів.

Висновки

Аналіз ринку вантажних автомобілів показав, що на даному етапі розвитку, країнами лідерами та експортерами являються розвинуті країни світу, такі як: США, Франція, Німеччина, Японія, Великобританія. Найбільша концентрація потужностей виробництва знаходиться у регіонах Азії та Європі. Також слід відзначити вплив світової фінансової кризи, що досить негативно позначився на обсягах виробництва вантажних автомобілів. Також, слід зауважити, що виробництво вантажних автомобілів в Україні є недостатньо ефективним через існування конкурентного середовища серед світових виробників автомобілебудування.

В загальному транспортна галузь України потребує як ніколи перебудови основних фондів, покращення технологій перевезень, збільшення якості транспортних послуг які відповідають вимогам ЄС. З метою комплексного розвитку транспортної системи України та ринку вантажних автомобілів потрібно змінити політику в галузі транспорту на державному рівні та націлити її на забезпечення сектору вантажного автомобілебудування інвестиціями та враховуючи фактор, що частина автомобільного транспорту в транспортній галузі України зростатиме при позитивному показнику попиту на перевезення вантажів, матиме місце досить тривалий динамічний та значний розвиток галузі. Результати аналізу світового ринку вантажних автомобілів свідчить, що за останні десятиріччя світова автомобільна промисловість стала однією з провідних галузей у світовій економіці. На сьогоднішній день, основне виробництво вантажівок зосереджена у декількох великих концернів, що знаходяться у Німеччині, Японії, США. Збільшення розриву між показниками імпорту та експорту вантажних автомобілів можна зробити висновок, що конкурентноспроможність вітчизняного виробника зменшується. І це підтверджує необхідність пошуку кращих шляхів реформування ринку вантажних автомобілів.

Список використаної літератури

1. Офіційний сайт «Вантажоперевезення Києва та України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://xn----ctbbjasmbrc7bjp.com/index-ua.html>
2. Офіційний сайт журналу «Авто центр» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.autocentre.ua/kommercheskie/obzorkommercheskie/rynok-gruzovikov-v-ukraine-lidery-prodazh-2016-336108.html>
3. Сайт «Економічний дискусійний клуб» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://edclub.com.ua/klub>
4. Закіров Є. Автомобільний транспорт України: проблеми і перспективи//Автошляховик України. - 2003. - № 2. - С. 3-5
5. Офіційний сайт «Світової асоціації виробників авто- транспортних засобів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oica.net/>
6. «Нові тенденції: Основним зовнішнім ринком збуту українських вантажівок став Єгипет» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://patrioty.org.ua/economic/novi-tendentsii-osnovnym-zovnishnim-ryнкомzbutu-ukrainskykh-vantazhivok-stav-iehypet-132042.html>
7. Динаміка виробництва в Україні вантажних автомобілів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrautoprom.com.ua/uk>
8. Гудима Р.Р. Проблемні аспекти розвитку транспортної інфраструктури України / Гудима Р.Р. // Проблеми і перспективи розвитку національної економіки в умовах євроінтеграції та світової фінансово-економічної кризи. Чернівці / МФУ, БДФА та ін. гол. ред. В.В.Прядко – Чернівці, 2009. – с.238 – 239.
9. Сабриченко А. Шляхи та заходи залучення іноземних інвестицій у дорожнє господарство України / Сабриченко А. // Держава та регіони. – 2009. – № 6. – с. 184 – 188.

10. Державний комітет статистики України «Державна служба статистики України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
11. Статистичний світовий портал «Statista» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.statista.com/>
12. Офіційний сайт «Worlds top exports» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.worldstopexports.com/>
13. Офіційний портал про грузоперевезення та логістику [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ati.su/Media/PrintArticle.aspx?ID=3674>